

ЛАРИ НИВЪН БЕЗРЪКИТЕ

Част 0 от „Познатият космос“

Превод от английски: Красномир Крачунов, 1994

chitanka.info

Ние летяхме над червената пустиня. Галеха ни нежните червени лъчи на на Даун. Пред мен се носеше Хилсън, моят водач, и ми показваше как да управлявам въздушния велосипед.

Детството си бях прекарал сред равнини, а по-голяма част от останалия си живот в градовете на Земята, където всеки вид летателен апарат беше обявен извън закона, ако не е автоматизиран напълно.

Полетът ми доставяше истинско удоволствие, макар да бях още несигурен и неумел, но пустинята под мен ми предоставяше достатъчно място да правя грешки.

— Тук — посочи Хилсън.

— Къде?

— Там, долу. Следвай ме.

Въздушният му велосипед направи изящна крива вляво, забави ход и се запуска. Последвах го някак-си неуверено, закъснях и изостанах малко. Когато кацнах видях нещото.

— Това малко кълбо ли?

— Да именно то.

Отгоре пустинята изглеждаше мъртва, без никакъв признак на живот. Но не беше така; в пустините на повечето обитаеми планети има живот. Височината не ми позволи да видя бодливите сухи растения, които събираха вода в сърцевините си; имаше цветя, които след първия дъжд разцъфтяваха и семената им чакаха следващия дъжд — може и ден, може и десет години; мяркаха се насекоми с четири крака без стави и други четириноги, топлокръвни, слаби, с дебела кожа, не по-големи от лисица и вечно гладни.

И тук също така се намираше косматото кълбо с диаметър около два метра и плешив заоблен връх. Различихме го на червеникавия пясъчен фон единствено по хвърлената сянка. Бяхме се приземили в непосредствена близост до него. Помислих си, че ме правят на глупак, защото това кълбо съвсем не приличаше на животно, а по-скоро на голям кактус.

— Да го последваме — предложи Хилсън.

Професионални екскурзоводи из пустините на Даун не съществуваха. Бях се спазарил с този човек, мълчалив по характер, набит и с черна кожа, да ме съпровожда срещу добро заплащане, но така и не успях да спечеля приятелството му. И не криеше отношението си към мен.

— Сега да го заобиколи и го виж отнапред! — продължи да нарежда.

Изпълних указанията и веднага се засмях. Съществото притежаваше пет крайника. Там където докосваше плоската скала кръглото му тяло се бе сплескало с размери метър и половина на метър и половина. Дълги гладки коси се разтилах по камъка като дълга пола и покриваха с полупрозрачната си завеса две разперени но много малки розави и голи лапи — по форма и големина приличаха на лапите на датски дог.

И на височина около метър от същите тези коси стърчаха още две лапи с дълги извити пръсти, украсени накрая с ненужни остри нокти. Над тях се виждаше отвор, приличащ на уста, дълъг пэчти метър, без устни, извит нагоре в краищата и едва личащ под косата. Очи не се забелязваха. Това кълбо много приличаше на идол от каменния век или на карикатура на дебел човек.

Хилсън търпеливо чакаше да престана да се смея.

— Наистина странно същество — каза той някак си предизвикателно, — но иначе умно животно. Под онова плешиво теме се намира мозък, който е по-голям от мой и твой взети заедно.

— Никога ли не е правило опит да се свърже с тебе или някой друг?

— Нито с мен, нито с някой друг.

— Дали си служи с някакви инструменти?

— Откъде накъде? Виж му само лицете! — той се изгледа с насмешка. — Е, видя го, нали?

— Да, но май напразно бих път до тук.

— Поне се наслади на вида му.

Отново се разсмах. Животното не мърдаше, не виждаше и се излежаваше като лениво, затлъстяло, молещо за още лакомства куче-дребосък. Но то ще ми стане така или иначе клиент.

— Достатъчно — изрекох аз, — да си вървим вече.

Загубено време и сили. Две седмици прекарах в специално помещение, докато се подготвя за това пътешествие. Разбира се, разходите поема фирмата, но в края на краищата аз ще плащам. Ще дойде ден, когато тази фирма ще бъде моя.

Хилсън взе чека, не изрече нито дума, сгъна го на четири и го напъха в джоба си, където се намираше запалката му.

— Ще пийнеш ли нещо? — поканих го аз.

— Може — отвърна той.

Оставихме взетите под наем въздушни велосипеди в началото на вътрешния град и се качихме на лентовия път. Хилсън се прехвърляше от лента на лента и аз с труд го следвах. Накрая се оказахме пред огромен сребрист куб с извит синкав надпис — „Ирландско кафене Сцилър“.

Вътрешността също беше кубична. Едноетажното помещение се издигаше нагоре около четиридесет метра. Сепарета във вид на подкови запълваха цялата зала така гъсто, че между тях едва можеше да се мине, а във всяко сепаре посредата се намираше кръгла масичка. От пода се издигаше нещо приличащо на дърво, дългите клони стигаха тавана и се простираха над гостите така, сякаш ги защитаваха с приблясващите накити. Някъде по средата на стеблото се намираше механизмът, който задвижваше бара и неговия обслужващ персонал.

— Интересно място — каза Хилсън. — Тези сепарета би трябвало да летят. — Той млъкна и зачака да се възхитя, но аз не казах нищо. — Но не успяха да го направят — продължи той. — Макар... идеята да е прекрасна. Сепаретата и масите се носят из помещението и ако хората решат да се срещнат със свои познати от друго сепаре, то трябва само да се приближат едни до други и да се съединят с магнитното поле.

— На пръв поглед изглежда много забавно.

— Би било интересно. Но човекът, който измислил това нещо изглежда е забравил основната цел на посетителите — те идват тук да се напият. Сепаретата се блъскали като скутери. Питиетата се разливали. Тези, които седяли долу се ядосвали и често ставали побоища. Аз си спомням, как един тип го изхвърлиха, но се спаси, като се хвана за някакъв клон. Но един друг нямаше подобно щастие и се преби.

— Затова ли сепаретата си седят сега на пода?

— Не. Отначало се опитаха автоматично да ги управляват. Но въпреки това питиетата продължаваха да се изливат, а и на някои посетители им харесваше да го правят нарочно. Възникна своеобразен вид спорт. Докато една вечер на някакъв луд не хрумнала мисълта да направи късо съединение с автопилота. Забравил, че ръчното

управление било изключено. Сепарето му пикирало и ранило три важни личности. Оттогава сепаретата стоят здраво закрепени за пода.

Летящ поднос ни поднесе две студени чаше и бутилка „Син огън 2728“. Барът по това време бе полупразен. Посетителите го изпълваха по-късно. Когато изпихме половината от бутилката, аз започнах да обяснявам защо това замразено дестилирано вино го наричат миротвореца на Кресланд: гъвкавата пласмасова бутилка имаше много тясно гърло и широк отвор и ако не беше празна, представляваше истински опасен боздуган.

Хилсън повече нямаше да получава пари от мен и затова започна да говори много. Аз правех същото. Макар, казано искрено, не ми се искаше. Но по дяволите предпазливостта — намирах се на хиляди светлинни години от Земята, далеч от фирмата и от милите ми съседи, които добре познавах. Докато тук бях на края на населеното от хората пространство. Намирах се на Даун — почти пуст свят с няколко отдалечени едни от други огнища на цивилизацията и доста рани от предишните войни. Тук фермерите трябваше да използват ултравиолетови лампи за да получат някакъв плод от културите си. Звездата, едно червено джудже, беше прекалено слаба.

На такова място се намирах. Тук трябваше да се наслаждавам на живота сега. И го правех. Хилсън беше приятен събеседник, а една бутилка „Син огън“ на никого не би причинила никаква вреда. Скоро поръчахме втора бутилка. С настъпването на вечерта в бара хората се увеличаваха.

— Имам една идея — подхвърли Хилсън. — Нали нямаш нищо против да говорим за бизнес?

— Не. Каква е работата?

— За твоята работа.

— Разбира се, че не. Но защо питаш?

— Така е прието. Доста хора не обичат да говорят за служебни неща. Други пък предпочитат да забравят за час два работата си.

— Прав си, така си е. Така че?...

— Както произнасяш думата „безръки“, усещам, че би я писал само с главна буква. Защо го правиш?

— Е, ако го произнасях иначе, би ли си помислил, че имам предвид хора, или не? Някакви потенциални параноици, албиноси-

кросландци, алергии, които страдат от изхвърлените газове? Или хора без крайници, но устойчиви на трансплантация, хора без ръце?

— Да... Да...

— Имам работа с чувстващи същества, които природата е дарила с разум, но ги е лишила от крайници.

— О, като делфините ли?

— Точно така. Има ли делфини на Даун?

— Естествено, как иначе бихме се занимавали с риболов?

— Тогава си виждал онези неща, с които си плащате хванатата риба: приличат на дизелови мотори за лодки; притежават метални ръце, приличащи на метални рамки за мебели.

— Да, това са ръце за делфините. Разбира се, ние им продаваме и други вещи, инструменти и апаратура, с помощта на които те могат да управляват температурата на телата на рибите. Но най-вече са им нужни ръцете.

— А тях правя аз!

Очите на Хилсън се разшириха от учудване. Миг по-късно усетих вътрешната му тръпка, когато схвана, че седящият срещу него човек би могъл, ако поиска, да купи целия Даун. По дяволите! Направих се, че нищо не забелязвам.

— Честно казано, произвежда ги фирмата на баща ми. В един прекрасен ден ще стана шеф на нашето акционерно дружество. Но първо трябва да умре прадядо ми. Искрено се съмнявам, че някога ще го направи.

Хилсън се усмихна насила.

— Познавам такива хора.

— Да, някои хора изглежда само изсъхват със възрастта, не пълнеят, а стават тънки и издръжливи. Накрая така се консервират, че сякаш никога повече няма да се променят.

— Май ти много се гордееш с него? И защо той трябва да умира въобще?

— Това си е своеобразен вид традиция. Сега шеф е баща ми. Когато се появяват трудности, той се обръща за помощ към своя баща, който е ръководил фирмата преди него. Ако Гее-прим не се справи, то те двамата отиват при Гее-скаред.

— Какви странни имена.

— За мен не са странни. Традиция.

— Извинявай. Какво дириш на Даун?

— Ние търгуваме не само с делфините. — „Синият огън“ ме подтикна към размисъл. — Слушай, Хилсън. Ние познаваме три вида чувстващи живи същества без крайници. Нали така?

— Повече са. Кукличките използват устата си. А изостаналите...

— Да ги вземат дяволите. Те си правят свои инструменти. Аз говоря за животни, които не могат сами да си направят дори брадва, или такива, които огън не могат да запалят. Делфини, бандероси и това същество, което видяхме днес.

— Гроги ли? Е, и?...

— Нима не разбираш, че из цялата галактика би трябвало да има още много подобни същества без ръце. Мозъци имат, ръце — не! Хилсън, тръпки ме побиват. Колкото повече проникваме навътре във Вселената, колкото повече звезди посещаваме, толкова повече ще откриваме чувстващи и мислещи същества без ръце и инструменти — иначе казано безпомощни цивилизации. Понякога дори не ги разпознаваме. Какво ще ги правим, а?

— Ами прави им ръце като на делфините.

— Прекрасно. Но ние не може да им ги подаряваме. Щом един вид започне да се надява на друг, той става паразит.

— Как е с бандеросите? Правиш ли и на тях ръце?

— Разбира се. Но те са значително по-големи. Бандеросите са два пъти по-големи от бронтозаврите. Скелетът им е много гъвкав и без стави. На голата удължена глава по бялата им кожа се виждат снопчета чувствителни пипалца. Тези същества се придвижват с крака на корема. Обитават равнините на Хинкс и се хранят със сива крайбрежна пяна. На вид изглеждат най-безпомощните същества във Вселената... докато веднъж не ги видяли да нападат като лавина. Аз сам присъствах на сплескването на един стар танк. Е, и животното си изпотроши костите...

— Това добре, но как си плащат машините?

— Чрез ловни привилегии. Ние ходим на лов за тях.

Хилсън ме изгледа ужасен:

— Не. Не мога да повярвам!

— И аз не бих повярвал, но е истина. — Упрях се на лактите върху малката масичка и се наведох напред. — Знаеш ли защо става

така? Бандеросите трябва да потдържат определено число жители. Те могат да се хранят само на ограничени места по бреговете на техните равнини. И трябва така да си организират живота, че да не скучаят. Ти не можеш да си представиш как са скучали преди хората да се появят на Хинкс. Какво става сега? Хората са сключили договор с правителството им. Да предположим, че на някой му трябва скелет на бандерос за личния си муцей. Отива при правителството и си вадя лицензия. Тръгва към равнината с допустимото снаряжение. А там под открито небе могат да живеят само аборигените. Налягането на въздуха е такова, че белите дробове на човека не го издържат. Температурата е толкова висока, че той може да се свари. Ако го спипат с оръжие, ще го натикат в затвора. В крайна сметка може и да убие някой бандерос, а може и да не убие. Може и да не се върне. Шансът му е шестдесет процента. Независимо от изхода на лова бандеросите получават осемдесет процента от печалбата, а това си е точно хиляда звезди-нето. С тях си купуват, каквото им е нужно.

— Например ръце.

— Правилно. И още нещо. Делфините управляват ръцете си с езика, а бандеросите не могат. Затова ние по хирургичен път монтираме този прибор направо в мозъка им. Никак не е сложно.

Хилсън поклати глава и поръча трета бутилка.

— Правят и още нещо за заплащане — продължих аз. — Институтът на Знанието е поставил разни апарати из равнините. Искате да знаете как се мени налягането и температурата. Бандеросите вършат измерванията с помощта на механичните ръце.

— Значи, ти си тук с цел да проучиш потенциалните възможности на един нов пазар?

— Казаха ми, че на Даун има нова мислеща разновидност, която не ползува никакви инструменти.

— Май се каниш да си промениш намеренията?

— Точно за това си мисля. Хилсън, как смяташ, те притежават ли съзнание?

— Мозъкът им е голям. Дори огромен.

— И май нищо повече, а?

— Може би...

— Но тези мозъци изглежда работят съвсем различно от нашите. Нервните им клетки не са ли изградени по друг начин?

— Ще видим. Но за това ще говорим друг път.

След тези думи Хилсън отмести настрани бутилките и чашите и скочи отгоре на масата. Започна внимателно и бавно да се оглежда, като с главата си описваше плавна дъга.

— Аха, Харви, виждам тук братовчедка си, с една нейна приятелка. Нека седнем при тях. Време е вече за вечеря.

Надявах се да ги поканим за вечеря, но не го направихме. Жарон и Луис приготвиха храната, а всичко което ни потрябва за това намерихме в магазина. За пръв път през живота си видях свежо месо — изрязаха го от трупа на убитото животно. Започна да ми се повдига и трябваше да положа доста усилия, другите да не забележат. Но ястията бяха прекрасни.

След вечерята още известно време си приказвахме мило и учтиво, пийнахме си и се прибрахме в хотела. Тръгнах си с твърдото намерение, утре да се кача на звездолета и да ме няма.

Рано-рано сутринта се събудих. Заобикаляше ме пълен мрак. Загледах се втренчено в невидимия таван и забелязах кълбото с закръгления връх и правите червеникави коси, чиято уста-цепнатина ми се усмихваше леко и иронично. Да, изглежда кълбата си имаха свои тайни. Някъде около обед ми се стори, че съм се приближил до разбирането на една от тези тайни; бях видял нещо, но не си спомнях какво...

Не ме питайте откъде съм го научил. Но го знаех толкова ясно, че че не можеше да има никакво съмнение.

Но засега не успях да си спомня, какво съм видял.

Станах и набрах номера на кухнята. Поръчах да ми донесат малко горещ шоколад и хляб от рибешко брашно.

Защо те умеят да мислят? Как тези кълба водещи неподвижен начин на живот са успели да развият мозъка си? Как ли се размножават? Естествено те не са бисексуални, щом не могат да се приближават един до друг. Освен ако... Но те трябва да владеят някаква форма на движение. Тези закрънели ръце...

Всъщност, какво ядат? Та те не могат да си намерят никаква храна. Значи трябва да чакат храната сама да отиде при тях — така постъпват морските миди, като анемони или орхидеи, с които в къщи аз понякога успявам добре да изплаша гостите си.

А имат ли мозък? И защо им е? Нима си седят и си мислят какво не им стига?

Трябват ми още данни. Утре отново ще говоря с Хилсън.

На следнащия ден в единадесет часа двамата бяхме в градската зоологическа градина. В клетката зад гърба ни нещо защрака и записука. Там се намираше едно същество, което сякаш произлизаше от опита на някакъв луд бог да създаде космат булдог. Животното въобще нямаше нос, а устата беше плоска вдлъбната цепнатина, в която се виждаха два назъбени подковообразни инструменти за рязане. Дългите груби коси придобиваха цвета на пясък когато върху тях падаше червената слънчева светлина. Предните им лапи завършваха с четири разперени пръсти — приличаха повече на кокоши крака.

— Подобни крака вече съм виждал — неволно се изтръгна от мен.

— Така е — потвърди Хилсън. — Това е млад Грог. Сега е във възрастта на любовта. Самката търси подходящ камък и сяда на него. Когато порасне достатъчно, започва да произвежда деца. Така е на теория. Ако ги лишиш от свобода престават да се размножават.

— А самците?

— Те са в следващата клетка.

Двата самца бяха големи колкото чихуахуа и притежаваха същия темперамент. Но устните им бяха със същите остри краища във вид на подкови, а косите — груби и червени.

— Хилсън, ако те са разумни същества, защо са в клетки? =

— Ако си мислиш, че това е нещо лошо, тогава почакай да видиш лабораторията. И още нещо, Харви, не забравяй, че досега нито един човек не е доказал тяхната разумност. И докато някой не го направи, те ще бъдат подлагани на разни опити.

Наоколо се носеше едва доловима странна, но почти приятна миризма, толкова слаба, че след миг-два вече не го усещаш.

— Наблюдавах самката. И как се събират? Може би изведнъж започват да се срамуват, а?

— Не мисля. А ти случайно да си спомняш, какво са правили Лили и хората му с делфините, когато са се опитвали да докажат, че са разумни?

— Първо са правили опити с мозъка и са вадели съответните заключения. Но това е било така отдавна.

— Лили се опитвал да докаже, че делфините са разумни същества, но е постъпвал с тях като опитни животни. И защо пък не? Това е така благоразумно. Ако е прав, оказва на вида услуга. Ако не е прав — само си е губил времето. И така яко ги е подгонил, че те трябвало да докажат правотата му.

Поразходихме се още малко, обядвахме и отидохме до лабораторията за ксенобиологични изследвания. В далечината се виждаше река Хо, по която моторни лодки теглеха рояци водни скиори. Д-р Фулър ни запозна с апаратурата. Той беше истински кросландец, албинос по рождение, много тънък, на ръст над два метра, прегърбен, а крайниците му приличаха на живи кости.

— Интересувате се от грогите? — осведоми се той. — Знаете ли, това никак не ме учудва. Тези същества се изучават извънредно трудно. Поведението им не подсказва нищо. Те просто стоят на едно място. И ако нещо мине край тях, те го изяждат. Освен това понякога произвеждат потомство.

Той притежаваше няколко четириноги екземпляра на възраст преди седящия начин на живот. Големи бяха колкото булдог и се намираха в различни клетки — в голямата седяха два самец: не лаеха и не се умилкваха, макар докторът да се отнасяше ласкаво, почти с любов към тях. Изглеждаше като щастлив човек. За един албинос от света „Ние достигнахме това“ Даун би трябвало да е истински рай. Цяла година може да се излиза на чист въздух, почвата раждаше по нещо и под това червено слънце не трябваше да взима таблетки танин.

— Обучават се много лесно — каза напълно сериозно. — Всъщност, когато са свободни се ориентират прекрасно. Но иначе не са разумни, или са разумни колкото едно куче. Бързо порастват и ядат много. Погледнете ги тези. — Той накара да се помръдне една натежала самка с кръгло седалище. — След няколко дни тя ще търси място, където да се закотви.

— И какво ще правите тогава? Ще я освободите ли?

— Ще я държим извън сградата на лабораторията; за нея сме приготвили една красива скала, около която сме изградили клетка. Тя ще си остане в клетката, докато не си измени формата, и едва тогава ние ще махнем тази клетка. Досега правихме този опит няколко пъти, но не ни провървя. Всички самки умряха. е искаха да ядат, дори когато им давахме живо месо.

— Но какво ви дава основание да се надявате, че самката ще оцолое?

— Ние трябва да опитаме. Само така ще установим, къде сме грешили досега.

— Бихте ли ми казали, дали грог е нападал някога човек.

— Доколкото зная, нито веднъж.

Но това не означаваше всъщност нищо, защото аз исках преди всичко да знам дали те са разумни същества.

Струва си де се върнем към старото време, когато на Земята за пръв път са предположили, че китообразните са втора разумна форма на живот. Отдавна са били забелязали, че делфините често помагали на давящи се хора и никога не са нападали човек. Но може да се предположи и нещо друго: дали не са нападали или са нападали само когато никой не би забелязал? И двата факта доказват едно — делфините са разумни същества.

— Разбира се, човек е прекалено голям за да бъде изязен от грог — отбеляза докторът. После посочи към микроскопа. — Погледнете тук.

Под микроскопа се виждаше разрез на нервна клетка.

— Това е вид нервна клетка на грог и по-точно от неговия мозък. В тази насока са правени сериозни изследвания. Нервите на тези същества предават по-бавно импулсите от хората, но разликата не е съществена. Успяхме да открием, че силно възбуден нерв може да задействува съседа си, както това става в нервната система на човека.

— Значи, вие считате, че кълбата притежават някакъв вид разум?

Д-р Фулър изглежда не намираше какво да ни отговори; а иначе обясняваше подробно и аз забелязах известно огорчение от това. Някак си изведнъж прозрачните му уши пламнаха и станаха огненочервени. Сам би искал да знае това. Може би смяташе, че негово право е пръв да го разбере.

— Тогава кажете, моля ви, съществува ли някаква еволюционна основа за развитието на разум?

— Така поставен въпросът звучи по-правилно — но въпреки това той бавеше отговора си. — Мога да отговоря така: на Земята е имало водно животно, което е започнало съществуването си като свободно плаващ червей с ясно изразена хорда. После става заседнал и

в течение на времето тази хорда изчезна, която се превръща в основа на туловището.

— Удивително! И какво представлява тази хорда?

— Както вече споменах, това е основата на гърба. Съответствува на гръбнака на човека. А това са нервните вериги, свързващи основните нервни центрове на тялото. По-примитивните форми на живот нямат ярко изразена система. При по-развитите тази верига се превръща в гръбнак.

— Следователно грогите губят гръбначните си вериги?

— Да, това е регресивно развитие.

— Но грогите имат друг строеж на тялото.

— Така е. Главният им мозък не се развива преди да започнат заседналият начин на живот. А в какво се състои еволюционният подтик към това, аз не мога да определя. Всъщност те нямат никаква нужда от главен мозък. И не би трябвало да имат. Та те не правят нищо друго освен да седят и да чакат храна, която да мине покрай тях.

— Вие ставате поет, когато говорите за грогите.

— Благодаря, но аз само размишлявам за тях. Мистър Харви, бихте ли дошли с мен? аповядай и ти, Хил. Ще ви покажа нервната система на грога. Тя ще ви смути и удиви, също като мен.

Мозъкът беше много голям, с форма на куршум, странен цвят, почти толкова сив като човешкия, но с жълтеникав отенък — най-вероятно от консервиращата течност. Малкият мозък едва се различаваше, а гръбначният бе тънък като нишка преди да започне да се разклонява. Какво контролираше този мозък, щом на практика не се виждаха аксони, по които да се предават нервните сигнали?

— Струва ми се, че повечето нерви, които обслужват тялото, не минават през гръбначния мозък.

— Тук не сте прави, мистър Харви — леко се усмихна докторът. — Аз се опитах да открия допълнителни нерви, но напразно. Сега разбирам само част от проблема. За това може да разговаряме няколко нощи подред.

— При подвижните форми нервите изглежда са изградени по друг начин?

— Не. Те имат по-малък главен мозък и по-як гръбначен. Както вече казах, разумни са колкото кучетата. Мозъкът им е по-голям, но не бива да се забравя, че скоростта на нервните импулси е доста по-ниска.

— Правилно. А имате ли някаква полза от това, че ми опропастихте цял ден?

— О, разбира се!

Той се разсмя. Ние бяхме приятели. Ласкаеше го мисълта, че разбрах какво ми казва.

Нежното червено слънце вече приближаваше хоризонта, когато ние напуснахме лабораторията. Още веднъж се спряхме пред клетката, която д-р Фулър бе наредил да изградят настрани. В нея се намираше голям скален къс, а около него пясък и всичко това бе заградено с решетки. До оградата стоеше малка клетка, в която се гониха няколко бели заяка.

— Още един въпрос, докторе. Как се хранят? Не могат просто да чакат, докато храната сама скочи в устата им.

— Разбира се, че не. Имат дълъг език. Бих искал да видите, как го използват. Но затворени и в присъствието на хора не се хранят.

Ние се сбогувахме и си тръгнахме с въздушните велосипеди.

— Минаха само три часа — каза Хилсън. — Искаш ли да видиш още веднъж грога, преди да си тръгнеш?

— Естествено.

— Тогава да полетим към пустинята. Ще се върнем преди залез слънце.

Завихме на запад. Река Хо величествено влачеше водите си под нас. После пресяхохме обширните заселени пространства.

„Те не са разумни — мислех аз. — В никакъв случай“

— Какво?

— Извинявай. Май си говорех сам, а?

— Да. Ти видя мозъка им, нали?

— Видях го.

— Защо тогава казваш, че не са разумни?

— Те не могат да вършат разумна работа.

— А делфините, нарвалите или бандеросите?

— Да, разбира се... Не. Помисли само. Делфинът сам гони храната си. Той трябва да надхитри огладнелите хищни китове. Нарвалът също си има с тях проблеми. Да не споменавам китоловните кораби. Колкото са били по-умни, толкова по-дълго успявали да живеят. Не забравяй, че китовите са млекопитаещи. Разумът им се е развил на сушата. Когато се върнали в морето, започнали да растат и

съответно нараствал и мозъкът им. А колкото по-съвършен ставал, толкова по-добре управлявали мускулите си и толкова по-маневрени били във водата. Разумът им е трябвал и в това се е състояло тяхното преимущество.

— А бандеросите?

— Ти прекрасно знаеш, че те не са възникнали в процес на еволюция.

Той ме изглежда изумен:

— Какво-о-о?...

— Нима не го знаеш?

— Не познавам нито една форма на живот, която да не е възникнала вследствие на еволюцията. Как е станало това?

Разказах му.

Веднъж... Това не е приказка, а истина: преди милиард и половина години съществували двуноги разумни същества. Разумни, но не напълно. Но притежавали естествената способност да влияят на хода на мислите на всички други разумни видове, с които влизали в контакт. Сега ги наричаме „робовладелци“. Изградили империя, която се простирала из цялата галактика.

Една от тези разновидностите били тнуктите, много развита и разумна раса, която вече се занимавала с биоинженерия, когато робовладелците ги открили и заробили. Оставили им ограничена свобода, когато се убедили, каква полза могат да имат от развития им разум. В замяна на биологичните инструменти им построили космически кораби, отгледали ездитни животни за надбягвания и създали бандеросите. Последните се хранели с месо. Ядели всичко, а и те самите ставали за храна, с изключение, разбира се, на скелета им.

Времето минавало, докато един прекрасен ден робовладелците разбрали, че повечето дарове на тнуктите били данайски. Те не оценили робите си. Възстанието било подготвено грижливо. За да го потушат били принудени да използват оръжие, което унищожило не само бунтовниците но и всички други разумни видове. Така останали без роби и сами били обречени на гибел.

Между звездите, разпръснати из пространството на неизвестни светове тук-там се запазили някакви останки от империята на робовладелците. Някои се съхранили като артефакти от влиянието на времето с помощта на статични полета. Други били мутации на

тнуктите или техни креатури — слънчеви цветя, стъпаловидни дървета, растение във въздушни кораби, които плавали в помещенията; и бандеросите.

Отначало били клопки за робовладелците — но били разумни същества и могли да служат за шпиони.

Тнуктите успели да ги създадат така, че да са неуязвими за въздействието на робовладелците и да преживеят революцията.

Но с каква цел?

Бандеросите на Хинкс живеели непрекъснато в плътна мъглива атмосфера с високо налягане; хранели са се със стара плесен, която във вид на сива сиренеподобна маса изпълвала океаните. Мозъците им можели да мислят, но духовна храна нямали... докато не се появили хората.

— И нямат способността да се променят — завърших обяснението си аз. — Следователно, трябва да ги отпишем и забравим. Те са знаменателно изключение, което само потвърждава правилото. На всички останали им трябва мозъци.

— А те са разновидности на китообразни от Земята.

— Точно така.

Хилсън навиря нос. Дявол да го вземе, колко е бил прав! сички са произлезли от китообразните...

Ние оставихме цивилизованата местност далеч зад нас. Постепенно равнината се превърна в пустиня. Тук, на въздушния велосипед, състоящ се от седло и платформа с много силен мотор, въздушни помпи и генератор на силово поле срещу вятъра, се чувствах някак си уютно и вече не се страхувах, че ще направя грешка. Летях нищо и от тази височина местността изглеждаше доста оживена. Забелязах как вятърът носи братовчеда на степната вещица — право стебло с оранжеви листа в долната си част. Но тези месести на пръв поглед листа притежаваха остри като бръсначи краища, с които плашеха тревопасните. По едно време видях някакво същество голямо колкото лисица да дъвче средата на оранжев лист. То вдигна глава, видя ни, пусна пляката си и изчезна. Внезапно блясна мълния — разпъпи се пустинно цвете. Нежното червено слънце осветяваше месността и тя изглеждаше като декорация в нощен клуб. Имаше вид на марсиански пейзаж, с илюзия на отдалеченост: червен пясък, прави

канали с удивително бистра вода, кристални кули, издигащи се високо в небето, и невероятно ясен и сияещ сърп на луната.

Внезапно ми се припи.

Започнах да се ровя в джобовете на седлото, с надеждата да намеря някаква бутилка. И намерих. Пълна. Отворих я и захапъх гърлото ѝ. Едва не се задуших. Мартини! ладко питие, но по-студено и от лед. Пийнах си още два пъти, преди да прибера бутилката.

— Обичам жителите на Даун — казах аз.

— Никак не е лошо. Но защо?

— Нито един жител на равнините не би се сетил да сложи бутилка с мартини в дисагите на въздушния велосипед, освен ако не са настоявали достатъчно.

— Хари е славен момък. Ето го и кълбото!

Огледах се и действително видях грога да седи в собствената си сянка и едва да се различава на фона на пясъка. Изведнъж разбрах, защо се събудих рано сутринта.

— Какво е станало? — запита ме Хилсън.

Разбрах, че съм простенал от обхваналото ме удивление.

— Нищо — отвърнах. — Не познавам добре животните на Даун. отделят ли те твърди вещества?

— Отделят ли... Колко благородно се изразяваш. Разбира се, че отделят.

Хилсън се насочи сам към кълбото. Грогът беше здраво заседнал на скалата, която се подаваше от пясъка. Повърхността ѝ изглеждаше абсолютно чиста.

— Грогите също го правят, нали?

— Така е.

Той се приземи. Кацнах до него, но не много удачно — заподскачах. Грогът ни изгледа и приветливо ни се усмихна.

— А доказателствата? Нима има някой който да чисти?

Хилсън се почеса по главата, обиколи грога, върна се обратно и объркано се загледа пред себе си.

— Странно. Въобще не съм мислил за това. Птици?... Или...

— Възможно е.

— Толкова ли е важно?

— Възможно е. Повечето неподвижни животни обитават водите, където всичко се отнася.

— Но на Химигди има неподвижно животно, за което това не се отнася.

— И в къщи си имам нещо подобно. Но тази орхидея живее на дърво. Вкопчва се в някоя красива дебела клонка, а опашката си пуца право надолу.

— Гледай ти!

Но изглежда тази загадка особено не го занимаваше. Беше прав в известна степен. Някаква хранеща се с отпадъци птица чистеше вместо грога. Но това ми се струваше невероятно. Защо би трябвало да го прави?

Грогът и аз си срещнахме погледите.

По правило такива същества страдат от сетивна недостатъчност. Китовете живеят във водата, бандеросите — в гъста мъгла.

Рано беше да се извеждат някакви правила, но едно е ясно: такива същества не са в състояние лесно да експериментират с околната среда — за това са нужни инструменти.

Но грогът си имаше своите трудности. Сляп, с нечувствителни крайници, поради безполезния гръбначен мозък, неспособен да се мръдне поне малко — каква представа може да има за Вселената такова същества?

По едно време се хванах, че разглеждам ръцете му. Ръце си бяха. Е, неспособни за нищо, но ръце. Пръстите бяха четири, мънички, а дланта бе кръгла и напомняше за хващателен механизъм.

— Ръцете не са се развили, а са деградирали!

Хилсън ме гледаше с разсеян и неразбиращ поглед. Той използваше велосипеда си като стол — наоколо нямаше нищо по удобно за това.

— За кого говориш?

— За грога. Ръцете му са закърнели, хилави. Някога този вид е бил по-висша форма на живот.

— Или катерещо се като маймуна?

— Не мисля. Най-вероятно е имал мозък, ръце и способност да се движи. После нещо е станало и загубил разума си. А сега се лишава и от подвижността на ръцете си.

— Защо е престанал да се движи?

— Може да не е стигала храната... Стоиш на едно място и пестиш енергия. — Но усещах, че това си е само предположение и

затова допълних. — Или прекалено са гледали телевизор. Познавам хора, които не мърдат от телевизора.

— По време на междупланетните игри моят братовчед Ърни... По дяволите! Ти сериозно ли смяташ, че на този въпрос можеш да отговориш?

— Да. Капан; без очи, без уши, без осезание, без възможности да направи нещо замислено. Наподобява глухонямо и сляпо дете. Наричат го ефект на ръкавицата.

— Но той има мозък и разум.

— Как е сляпото ти черво? Разумът страда, ако не може да се развива.

— Но ти честно се занимаваш с проблемите на подобни същества. Какво можеш да направиш за тях?

— Евтаназия. Не, не става. Хайде да се прибираме в Даунтаун.

Закрачих по пясъка към въздушното си колело, като се чувствах безкрайно разочарован и уморен. На бандеросите им трябват хора, които да им разказват за звездите. Но може ли въобще нещо да се разкаже на едно косматомъко?

Не, длъжен съм да се върна в Даун, а от там да излятя за Земята. И без това работата ми е достатъчно: хората, на които не може да помогне нито хирург, нито психиатър са прекалено много. И навсякъде се срещат хора за които нищо не можеш да сториш. Грогите са такива.

Седнах с кръстосани крака на пясъка до въздушния велосипет. Хилсън се настани до мен. Стояхме мълчаливо срещу грога и го гледахме.

— Какво всъщност чакаме? — питаше от време на време Хилсън.

Повдигах неопределено рамене, защото и аз не знаех. Продължавахме търпеливо да не мърдаме. Твърдо смятах, че постъпваме правилно. Стана така, че едновременно откъснахме очи от грога и започнахме да гледаме пустинята.

Едно зверче с големина на мишка тичаше към нас, като вдигаше малко прах. Зад него се появи второ, трето. Те подскачаха нависоко, после се наредиха в полукръг около грога и започнаха да го разглеждат.

Грогът също се обърна към тях. Ако беше човек щеше да извърти шията си, но той го направи с цялото си тяло. Сякаш се завъртя голям

цилиндър. Невиждащите му очи се насочиха към мишките, а те седяха на задните си лапи и не мърдаха.

Устата на грога се отвори. Изглеждаше като истинска пещера. Езикът лежеше навит на розовия под. Внезапно се метна мълниеносно и невидимо бързо. Две мишки изчезнаха. Устата, достатъчно голяма да погълне и човек, се затвори и отново се усмихна кротко, сито и доволно.

Третата мишка продължи да седи на задните си лапи. Нито едно от животинчетата не направи опит да избяга. А нищо не им пречеше.

Устата на грога отново се отвори. И тогава последната мишка се затича, скочи и се приземи в средата на свития език. Пастта се захлопна и кълбото се обърна към нас.

Сега вече знаех всички отговори, появиха се интуитивно и наведнъж. Изглеждаше така убедително, еднозначно и подразбиращо се, както и това, че седях на пясъка със свити крака.

Грогът притежаваше парапсихологически способности. Можеше да контролира мислите дори на такива животинки като пясъчните мишки.

Такава била същността на огромния мозък. Разумността на грога е следствие на силата му. От незапомнени времена така си викали храната. След края на детството им преставали да ловуват. Не им е нужно повече да се движат. На са им нужни очи, нито други органи на чувствата. Те използват сетивата на другите животни.

Така викат и чистачите си — птици, хранещи се с отпадъците им. Способността да влияят на мислите ги насочвала към самките, ръководела навиците при размножаване и им показвала най-удобните скали за заседнал начин на живот.

Сега те предаваха информация направо в мозъка ми.

— Защо точно аз? — откъсна се от мен.

С невероятно увереност ми стана ясно, че трябва да се уча да разбирам и опознавам. Грогите точно знаеха, какво им трябва. Те бяха прочели мислите ни: отначало за воините-зини, после за хората-изследователи, алпинисти и туристи; а моят занаят беше да осигурявам безръки същества.

Бяха узнали за ръцете на делфините. Те бяха внушили на Хилсън и другите, макар и без доказателства, че са разумни същества, и им заповядали да кажат на главният, който се занимава с такива въпроси.

Без доказателства...

Това е важното. Те трябвало да знаят, какво ги чака, преди сами да разберат или заемат с тези неща. Хора, като д-р Фулър можели да изследват колкото си искат начините на поведение на грогите, щом желаят. Не им помагали, защото щяло да бъде подозрително. Но нещо е пречело на тези разумни същества с яки естествени ръце да забележат закърнените предни лапи, или липсата на биологични отпадъци около възрастните гроги.

Мога ли да им помогна?

Този въпрос постепенно ги завладял и се превърнал в натрапчива мисъл. Разтърсих силно глава и така се опитах да отхвърля въпроса им.

— Не зная — казах аз. — Но защо толкова дълго сте чакали, преди да се покажете?

Страх...

— Защо? Нима възбуждаме страх?

Напразно чаках отговор. В мозъка си не открих нито една убедителна мисъл, никакви сведения или обяснение. Значи, те се страхуваха от мен. Т мен, безпомощният пред мълниеносния език и железния разум. Но защо?

Убеден бях, че грогите са се развили от по-висша двунога форма на живот. Дребните лапи, приличащи повече на механични захвати, подсказваха това. А типично беше призрачното и ужасно влияние на чуждите мисли.

Опитах се да стана и да побягна, но краката не ме послушаха. Постарах се да придам безразличие на лицето си и да скрия това, което предполагах, но не успях. Щом четяха моите мисли, знаеха всичко...

— Това е силата на робовладелците. Вашите прадеди са били робовладелците...

И така, седях пред него и мозъкът ми беше отворен за него и напълно безпомощен. Единственото утешително в момента бе, че грогите нищо не знаеха за робовладелците. Съзнавах само, че са съществували винаги.

Те не бяха талкава глупави, че да се надценяват. Водеха заседнал начин на жимот, не можеха да се помръднат и оставената им в наследство сила не обхващаше големи пространства и това им пречеше да си обединят усилията за съвместни действия.

Нима можеха да мечтаят да нападнат друга разумна раса? Особено такава, която бе овладяла пространството в радиус на тридесет светлинни години? Само от страх не бяха се свързали с хората. Страх пред възможно изстребление.

— Ти можеше да ме излъжеш, колко далече се простира силата ти. И аз никога не бих разбрал истината.

Нищо не се отзова в мозъка ми, абсолютно нищо. Станах прав. Хилсън, който ме наблюдаваше, също се изправи и започна да се отърсва от полепналия по дрехите му пясък. Погледна грога, отвори уста и веднага я затвори. После преглътна мъчително.

— Харви, какво направи с нас това същество? — измънка той.

— Нима не ти каза?

В същия миг се досетих, че грогът не го е направил.

— Принуди ме да седна и да наблюдавам ставащото с пясъчните мишки. Ти също го видя, нали?

— Да.

— После трябваше да поседим още малко. А ти разговаря с него. Освободи ни и можахме отново да станем.

— Точно така. Той разговаря с мен.

— Нали ти казвах, че са разумни!

— Хилсън, утре ще успеем ли да намерим пътя дотук?

— Не съм съвсем сигурен, че ще дойда. Но ще монтирам на въздушното ти колело курсов ориентир и ти ще можеш да се върнеш тук, когато пожелаеш.

— Засега не желая особено, но бих искал да мога да го направя.

На запад слънцето се бе превърнало в червено димящо сияние, което бавно угасваше на фона на черносиньото небе.

Напуши ме смях.

В хотела нямаше истински легла или нещо подобно. Ако въобще спяха на нещо, то го правеха на едни твърди дъски без дюшеци и това дори ми харесваше. Миналата вечер спях прекрасно, докато зова на грога не ме събуди на разсъмване. А сега ще успея ли да заспя?

Не предполагах, че Жарон и Луис ще ни чакат за обяд. Хилсън им беше позвънил, преди да потеглим за зоологическата градина. Хапнахме си по някаква малка птичка. От десерта се отказахме, защото не искахме да развалим великолепия вкус след предишното блюдо.

Разговаряхме за грогите. Кълбото не беше повлиял на разума на Хилсън и затова мнението му беше непревзето. И то му подсказваше никога и то никаква причина да не ходи отново там, а и аз най-добре да не го правя.

Момичетата бяха съгласни с него.

Аз започнах да се шегувам. Кой ли не го прави?

И делфините, и бандеросите, и грогите са безръки същества. Хората се смеят на делфините, защото те са най-великите клоуни в цялото известно нам космическо пространство. Смяли са се и когато за прав път са видели бандероси. Те изглеждат така, сякаш бог е забравил да ги доискусори. Тяхното голямо бяло тяло не е разчленено. Но се смееха повече от нервно напрежение, защото тази жива бяла уста не би ги и усетила, сащо като танк, когато смачква с веригите си някой нещастен охльов. И ще се надсмиваме над грогите. Без да нервничим. Грогите са истинска карикатура.

Като лекал, който използва стомашна сонда не по предназначението ѝ, грогът ме бе напълнил със своя информация. Това знание го усещах подобно на ледени парченца, плаващи в мозъка ми.

Разбира се, можех да се съмнявам в казаното ми.

Например, можех да се съмнявам, че никой от грогите не би побягнал в Даун или не би достигнал Хинкс. Съмнявах се в техния страх, в безпомощността им, в умилителната молба за помощ. Но трябваше сам на себе си непрекъснато да си внушавам тези съмнения, иначе те изчезваха и оставаше ледената увереност.

А това определено не беше шега, ама никаква шега.

Ние трябваше да ги унищожим. Веднага! Хората трябваше да напуснат тази планета. После трябваше да се направи нещо със слънцето. Или най-малкото да поръчаме на някой старомоден бомбандировчик да преобърне наопаки планетата.

Но те бяха се обърнали към мен. Единствено към мен. И искаха помощ от мен.

Смъртният страх, че могат да се отнесат към тях като към възкръснали робовладелци, ги бе накарал да го направят тайно. Ако се бяха доверили на д-р Фулър, той веднага би прекъснал опитите си. Или далновидните гроги сами биха прекъснали работата му. Те по-скоро биха умрели от глад, отколкото да издадат тайната си.

Но при първа възможност те се бяха обърнали към мен?

Мозъкът им беше много размит. Господи! Каква възможност им се падна! Нужно им беше това, което само хората можеха да им дадат. Още не знаех какво им трябва, но едно беше ясно: те искат да се започне. Тук се очертаваше подходящ пазар. Гаранция за добрата им воля и лоялност наистина липсваше, но правилата на поведение можеха да се съчинят и да се приемат.

И в главата ми непрекъснато плаваха ледените парчета на кристалноясната увереност.

Аз не исках да губя нито грам от тази увереност.

Станах, поръчах масло от земни орехи, шунка, домати и салата. Поднесоха всичко, но без майонеза. Бях се опитал да им обясня какво представлява, но тукашните готвачи не познаваха такова изделие на кулинарното изкуство.

Прекрасното в случая беше, че грогите не бяха се обърнали към кзините, когато последните са господствали на планетата. Биха ги изстребили или, което щеше да е по-лошото, биха ги принудили да им станат съюзници против човешката раса.

Дали кзините не са се хранили с гроги? Ако е било така... Не, тези къмба не са лакома хапка. Не са могли да бягат.

Продължавах да се наслаждавам на червеникавия залез, като на противоположната страна светлосините звезди сияеха над черната равнина. Може би е време да отида на космодрума и да се кача на първия отлитащ звездолет? Но да направя това ми трябваше да не виждам тези звезди и това небе. Каква глупост... Аз не можех да се противопоставям на грогите, докато те разговаряха с мен по този начин...

Да, този частичен отговор на въпроса ме измъчваше. Свързах се с компютъра за поръчки и изредих дълг списък.

Постепенно един след друг заидваха отговорите. Сред тях научих за наличието на хибриден алфафейграс, който вирееше при светлината на червено слънце. Семената му се намираха в трюмовете на същия този кораб, с който бях пристигнал. Те се внасяха в съответствие със селскостопанската програма на Даун. Така че...

На следващото утро се отправих в пустинята сам. Падна ми се същото въздушно колело, в компютъра на който курсът не беше изтрит и аз с лекота намерих мястото на грога. Възможно бе да е друг, не бях никак сигурен, но това нямаше никакво значение. Кацнах до него и

почаках известно време докато нежните пипала не обхванаха мозъка ми. Не усетих нищо, абсолютно нищо, но знаех, че грогът чете моите мисли.

Отново с познатата ми кристална ясност дойде увереността, че ме чакаха.

— Излез — казах, — излез и остани при мен.

Грогът не се помръдна.

Но увереността бе същата като вчера: очакваха ме. Добре дошъл. росто великолепно. Потърсих в чантата си плоския и тежък предмет.

— Не беше лесно да се намери — обясвих на грога. — Това е музеен експонат. Ако хората на Даун не се опитваха всичко да правят със собствените си ръце, едва ли щях да го открия.

Поставих апарата на няколко крачки от грога, отворих капака, сложих лист хартия и включих храненето.

— Моят разум ще ви разкаже, как работи този прибор. А сега ще разбере, колко добър е езикът ви.

Огледах се къде да седна и си избрах място точно пред устата му. Не усещах някакво превъзходство над него. Ако той пожелаеше да ме налага, бях напълно във властта му.

Езикът му се показва с невероятна бързина.

— Моля, гледай през цялото време само прибора — печаташе машината, — иначе аз не я виждам. Не би ли я преместил малко по-далече?

Веднага го направих.

— Така е по-добре. Ти искаш да се запази тази тайна, нали?

— Ако е възможно. Досега успявам. Преди да започнем, би ли прочел в мозъка ми за моторите Рама-Багер?

— Да, прочитам го. Помисли, какво искаш да изясниш.

— Мисля. Какво ще ми предложите в замяна на предлаганите ви стоки?

— Това, което си мислиш. Ние бихме могли да пасем добитък. После ще се открият и други възможности. Например да следим за здравето на вашите животни в зоологическите градини. В състояние сме да изпълняваме ролята на полицаи и да пазим целия Даун. Нито един враг не би прониквал в града.

Макар езикът да изкащаше мигновено, грогът печаташе бавно и внимателно като неопитен новак.

— Добре. А ще възразявате ли, ако засеем наоколо гибридна трева?

— Не. Ние също няма да се противопоставяме да пасете добитъка си в нашата област. Разбира се, част от него ще използваме за храна и освен това сме заинтересувани да се запазят местните животни. Ние не бихме искали нищо да не загубим от нашата територия.

— Нужна ви е нова страна ли?

— Не. Ние планираме потомството си. Нужно е само да се ограничи числеността на заселниците.

— Но вие разбирате, че ние не ви се доверяваме. Ще трябва да вземем мерки, да не контролирате нашите мисли. Когато се върна в къщи ще се подложа на строг преглед.

— Това е естествено. Ти може би ще се зарадваш да узнаеш, че ние не може да оставим този свят без особена охрана. Ултравioletовата светлина ще ни убие веднага. И ако желаете да показвате грогите в зоологическите градини на Земята...

— Добра идея. Ние ще се погрижим да процъфтявате. А сега — какво можем да направим за вас? Може би ще подхождат делфиновите ръца, ако ги пригодим специално?

— Не, благодаря. Това от което се нуждаем е знание. Енциклопидии и достъп до човешките библиотеки. Още по-добре ще бъде да идват лектори, от които четенето на мислите им няма да представлява трудност.

— Това ще струва скъпо.

— Колко? А вие колко ще плащате на нашите пастири?

— Прекрасен въпрос — аз се подпрях на косматото тяло на грога. — Добре. Нека говорим делово.

Година по-късно отново се оказах в Даун. „Акционерно дружество Харви“ вече носеше печалба. Отмина онова трудно време. Що се отнася до планетата ние имяхме пълен монопол на отношенията с грогите. Дори цигари си купуваха само чрез нас. Наистина ние плащахме на човешкото провितелство на Даун огромни данъци, но в замяна на това разходите бяха нищожни.

Най-трудно беше с обществеността. Не се опитах да скрия психическата сила на грогите. Това се беше и невъзможно. А способността им беше в известна степен ужасяваща. Нашето

единствено средство против възникването на паника в населените с хора области бяха самите гроги.

О, те бяха страшни!

Наводнихме този свят с разни картинки. Гроги пишат на машина. Гроги пасат стада на Даун. Гроги в салоните на космическите кораби. Гроги, асистиращи по време на сложни операции на животни. Ах, тези гроги, навсякъде изглеждаха едни и същи. Ако човек видеше един, то на следващия се смееше, тъй като нямаше от какво вече да се бои. Но работата беше там, че тази кристално чиста увереност бе въвеждана направо в дълбините на мозъка.

Основната дейност на грогите се състоеше в това да проникват в съзнанието на хората. Тази страна-чудо вече измени своите закони. Грогите бяха допуснати в съдилищата като детектори на лъжата. На предстоящата конференция на висши кръгове хора и кзини щеше да присъства и грог. Космическите кораби, заминаващи за неизследваните области на космоса, трябваше да имат на борда си гроги, тъй като в случай на среща с неизвестни разумни форми, щеше да има нужда от преводачи.

В магазините за играчки се продаваха мили кукли-гроги. От тях не печелихме нито стотинка, но очаквахме полза в бъдещето.

След пристигането си реших да си почина един ден, през който да видя Хилсън, Жарон и Луис. На следващото утро излетях в пустинята. Огромните неплодородни площи пясък бяха обрасли с трева. Под себе си видях бяло петно и започнах да се спускам, пълен с определено предчувствие.

Петното се оказа стадо овци, в средата на което стоеше пазещия ги грог.

— Добре дошъл, Харви!

— Благодаря — отвърнах аз, като се постарях да не викам силно. Грогът, така или иначе, щеше да прочете мислите ми и да ми отвърне с помощта на прибора вграден в нервната му система. Тези прибори произвеждахме от два месеца и им ги доставяхме в огромни количества. Разходите за тях не бяха малко, но си струваха.

— Как върви с куклите?

— Не печелим от тях нито стотинка. Нали нямаме право да копираме за пари грог-формите.

Направих почетен кръг около грога на въздушното си колело и кацнах до него. Ние си говорихме за разни неща и то не само делови. Този грог искаше да има кукла-грог и аз му я обещах. Ние прегледахме списъка на лекторите и ги подредихме по значимост. Яхме да платим пътуването и подслона, но те не трябваше да проронят нито дума.

За ескаватора-капъор не проронихме и дума. Той не проникна на планетата. Не може да внесеш на Даун никакво оръжие — грогите веднага го конфискуват; тук оръжието не се явява средство за самоотбрана.

Оръжието изпращахме на орбита около слънцето на Даун. Ако някога грогите се превърнат в опасност, тогава електромагнитното поле на ескаватора щеше да стане сериозна заплаха: червеното слънце на Даун щеше да започне да се държи странно. Но никой от нас не би го запомнил.

И защо? Те знаеха моите доводи.

Не че аз се страхувах от горгите. По-скоро се страхувах от себе си. Ескаваторът беше тук да ми доказва, че ми е позволено да действам против интересите на грогите. Че цялата власт е в моите ръце.

Но въпреки това аз никога не съм сигурен. Нима не можеше да стане така, че последният човек на борда да изключи мотора?

Биха ли грогите стигнали така далеко? Нямаше никаква възможност да се провери това. Ако стане така, тогава всеки, който се намира на борда на този стар космически кораб, щеше да види, че всичко е наред и можеше да каже:

— Харви, не си блъскай напразно главата. Забрави това и спи спокойно.

Изглежда, че и аз ще направя така. Колко лесно е да се повярва, че грогите са един безобиден и доброжелателен към хората вид, който отчаяно търси приятели.

Какво ли ни чака?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.